

2001 KRİZİ VE SEÇİMLER

Aydınlık Gazetesi, 24 Nisan 2018

Yıldırım Koç

Türkiye ekonomisi giderek daha da derinleşen bir kriz yaşıyor. Açıklanan milli gelir artış rakamları bu krizi yansıtmıyor. İşverenlerin şikayetleri her geçen gün artıyor. Kentlerin en işlek caddelerinde geçmişte büyük hava paraları ödenerek kiralanabilen dükkanlar bugün boş; bir bölümü kiralık, bazıları satılık.

Halkımız son derece sağduyuludur, kısa vadeli çıkarlarını çok iyi bilir, ekonomik sorunlarına öncelikle en risksiz ve en düşük bedelli yollardan çözüm bulmaya çalışır, olağanüstü tedbirdir, hayal dünyasında yaşamaz, son derece gerçekçidir. Yaşadığı sorunlardan genellikle hükümetleri sorumlu tutar. Bu nedenle de tepkisini seçim sandığına yansıtır. Sorunların artmasına karşın sandık çok gecikirse ve iktidarın zayıfladığı biçiminde bir algı yaygınlaşırsa, kitle eylemleri kendiliğinden gelişir.

1998-2002 krizi sonrasındaki gelişmeler, bu sürecin en somut olarak yaşandığı örneklerden biridir.

KRİZ VE SEÇİMLERE YANSIMASI

Türkiye ekonomisinde çok önemli bir kriz 1998-2002 yıllarında yaşandı. Sabit fiyatlarla GSMH 1998 yılında yüzde 3,9 oranında arttı ve 1999 yılında yüzde 6,1 oranında azaldı. 2000 yılındaki yüzde 6,3'lük bir artışın ardından, yüzde 9,4 oranında bir küçülme yaşandı. Kişi başına sabit fiyatlarla GSMH ise 1998 yılında yüzde 2,0 oranında artarken, 1999 yılında yüzde 7,8 oranında küçüldü. 2000 yılındaki yüzde 4,2 oranındaki artışın ardından 2001 yılında yüzde 11,0 oranında bir azalma gerçekleşti.

Bu krizin yarattığı sorunlar, bu yıllarda koalisyon hükümetinde yer alan siyasi partilerin oy oranlarını ciddi biçimde düşürdü.

Bülent Ecevit 28.5.1999-18.11.2002 döneminde başbakanı. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz da devlet bakanı ve başbakan yardımcısıydı.

1999 milletvekili genel seçimlerinde DSP 6,9 milyon (%22,2) oy aldı. Ekonomik kriz sonrasında yapılan 2002 milletvekili genel seçimlerindeki oy sayısı 384 binde (%1,2) kaldı.

MHP 1999 milletvekili genel seçimlerinde 5,6 milyon (%18,0) oy aldı. 2002 seçimlerinde 2,6 milyonda (%8,4) kaldı.

1999 milletvekili genel seçimlerinde ANAP 4,1 milyon (%13,2) oy aldı. Oy sayısı kriz sonrasındaki 2002 milletvekili genel seçimlerinde 1,6 milyonda (%5,1) kaldı.

Ekonomik kriz sürecinde iktidarda koalisyon ortağı olarak bulunan DSP, ANAP ve MHP, 2002 sonundaki milletvekili genel seçimlerinde büyük oy kaybına uğradı. Üç partinin 1999 seçimlerindeki toplam oyu 16,6 milyondur; 2002'de 4,6 milyona indi. Üç partinin toplam oy oranı da yüzde 53,4'ten 14,7'ye geriledi.

Seçmenler, Türkiye tarihinin en büyük krizlerinden biri olan 1998-2002 ekonomik krizinin faturasını iktidarda bulunan DSP, MHP ve ANAP'a ödettiler.

Ayrıca, Türkiye tarihinin en büyük işçi ve memur eylemleri 1999-2002 döneminde gerçekleşti.

DÖVİZ NASIL ARTMIŞTI?

Günümüzde Türk Lirasının hızlı değer kaybı, çeşitli etmenlere bağlı olarak, sürüyor. 2001 yılında Türk Lirasının nasıl değer kaybettiği anımsanırsa, başımıza gelebilecekler konusunda bir fikir sahibi olunabilir. Merkez Bankası verilerine göre 1 ABD Dolarının TL karşılığı çeşitli tarihlerde şu şekilde gelişti:

22 Şubat 2001	685,4 TL
23 Şubat 2001	957,9 TL
26 Şubat 2001	1073,0 TL
4 Nisan 2001	1232,6 TL
18 Temmuz 2001	1482,6 TL

22 Şubat'ta 685,4 TL olan Dolar, 5 ay sonra 1482,6 TL oldu. Aralık'tan Aralık'a tüketici fiyatları artışı da 2000 yılında yüzde 39,0 iken 2001 yılında yüzde 68,5 oldu. 2002 yılında ise yüzde 29,7 olarak gerçekleşti.

AKP Türkiye'yi yönetemiyor. Bakalım Türk Lirası, önümüzdeki günlerde 2001 yılındakine benzer hızlı ve büyük çapta bir değer kaybına uğrayacak mı?